

Conclusie CrossYart studie

Victorine Pasman 2025

Doelstelling en Onderzoeksvraag

Mijn onderzoek richt zich op de vraag: Zijn we in staat voorbij ons mens georiënteerde denken te komen en om niet-menselijke perspectieven in te nemen?

Als kunstenaar ben ik op zoek naar verbinding en interactie met het publiek: Ik wil een tussenwereld creëren waarin verschillende vormen van 'zijn' worden verkend en waarin het publiek wordt meegenomen in een droomstaat. Mijn fascinatie voor water, (water)dieren en de zintuiglijke ervaring van die wereld vormt de kern van deze CrossYart studie.

Mijn artistieke praktijk

Mijn performances bevinden zich op het snijvlak van beeldende kunst en theater, vaak in de openbare ruimte of natuur. Ze kenmerken zich door interactie, kostuums, humor, beweging en samenwerking met musici en performers. De motivatie voor dit onderzoek ontstond vanuit eerdere werken zoals *Jellyfish Tree* en *Silent Transformation*, waarin de onderwaterwereld centraal staat.

De Octopus als metafoor

Vanuit het verlangen een eigen onderwater perspectief verder te ontwikkelen en dit te integreren in toekomstig werk of een nieuwe samenwerking, ben ik op zoek gegaan naar de ingrediënten hiervoor. Ik heb een **Octopus Archief** aangelegd, onderverdeeld in acht hoofdstukken. Mijn fascinatie voor de octopus, een intelligent en veelzijdig organisme, heeft geleid tot de naam van mijn archief. De veelzijdigheid van mijn werk en de verschillende breinen die ik daarbij gebruik, zorgen ervoor dat ik me in die hoedanigheid met een octopus identificeer. Aan de hand van informatie en inzichten verkregen uit boeken, artikelen, lezingen, tentoonstellingen, interviews en workshops onderzoek ik de - volgens mij belangrijkste - elementen die elk met elkaar te maken hebben en die ik voor het overzicht beschouw als de acht tentakels van mijn kunstenaarspraktijk:

Taal
Zintuigen
Fysiek
Water
Tijd
Vrijheid
Schaal/ Ruimte
Toekomst

Ik heb diverse bronnen en perspectieven onderzocht waarmee het een rijk geschakeerd document is geworden. In ieder hoofdstuk ga ik dieper in op het onderwerp aan de hand van mijn bevindingen en ervaringen en hoe dit gekoppeld is aan mijn praktijk.

Inspiratie en interviews

We zijn vooral visueel ingesteld door de huidige digitale beeldenstorm en ik vind het belangrijk om andere zintuigen te betrekken, wat bijdraagt aan een andere tijdsbeleving, soms zelfs het vergeten van de tijd. In ieder geval het besef dat de natuur ook vervuld is van andere ritmes, tempo's en tijdsconcepten. De menselijke klok is niet de enige vorm van tijd, sterker nog het ontnemt ons vrijheid en ruimte. Water wordt gezien als een verbindend en veranderlijk element dat een andere zintuiglijke ervaring biedt. Dus laten we dromen en fantaseren over wie of wat we kunnen zijn (nu en in de toekomst) en hoe de verhoudingen zouden kunnen zijn tussen mens, (ander) dier en water.

Volgens schrijver Ed Yong leven alle dieren dus ook wij - in hun eigen 'omgeving', een uniek zintuiglijk universum. Wat wij waarnemen is slechts een fractie van wat er werkelijk is. Deze gedachte is zowel confronterend als bevrijdend: er is altijd meer dan we kunnen zien, horen of voelen.

Kunstenaars zoals Laure Prouvost, Mette Sterre, en Clarinde Wesselink raken dit terrein. Ze maken zintuiglijke werelden die je niet alleen mentaal, maar fysiek/ zintuiglijk ervaart. Prouvost laat je zwerven door beelden, geluiden en installaties. Sterre bouwt sculpturale bodymasks die ademen en bewegen, waarbij je als toeschouwer niet meer weet wat binnen en buiten is. Tijdens workshops van ARIAS heb ik choreograaf en kunstenaar Clarinde leren kennen, zij werkt met ritme, lichaam en ruimte. Het interview met haar gaf me inzicht op het gebied van fysiek onderzoek; tijd, aandacht en experiment geven de mogelijkheid andere perspectieven te ervaren. En om mijn publiek mee te kunnen nemen zijn omstandigheden en setting van mijn performance van groot belang.

Het interview met marien bioloog Fleur Visser benadrukte de waarde van de uitwisseling tussen wetenschap en kunst om het publiek te informeren over oceanische ontwikkelingen. Fleur is gespecialiseerd in de ecologie en het gedrag van (diepzee)walvissen en toont een eindeloze fascinatie voor de zee als systeem en andere wereld. Haar verhalen roepen fantastische beelden op en stralen liefde en bewondering uit, hoewel ze zich niet emotioneel verbonden voelt met walvissen.

Taal en Communicatie

Dit onderzoek is ook een zoektocht geweest naar taal -niet alleen verbale taal, maar ook visuele, fysieke en dierlijke communicatievormen. Contact maken met andere organismen laat zien dat taal breder is dan menselijke woorden. Inspiratie komt onder andere uit het boek *Dierentalen* van Eva Meijer en uit observatie van communicatievormen bij zeedieren zoals kleurverandering, geluid en mimicry.

Het lezen, verwerken van informatie en het opschrijven van bevindingen was een uitdaging. Het heeft mijn vocabulaire vergroot en me doen inzien hoe waardevol het is om mijn eigen taal te ontwikkelen. Taal zal een grotere rol gaan spelen in mijn werk.

Glossary van water woorden:

Aquatisch
Afdalen
Centrifuge
Circulatie
Dringen
Drijfbaar
Driften
Dippen
Druppelen
Deinen
Evenaren
Fonkelen
Glittergolf
Gloedvol
Glippen
Golven
Klankenstroom
Lokken
Mistig
Nachtspiegel
Onderdompelen
Oplossen
Ophelderen
Onstuimig
Plonzen
Peilloos

Queer
Razend
Ruimtelijk
Rusteloos
Rollen
Schitteren
Stromen
Spiegelingen
Tuimelen
Uiteenvloeien
Verzinken
Waas
Zinken
Zweven

Onomatopée van het geluid van een golf in het Engels: Pitter-patter, splash, woosh, crash, splosh, burble, plop.

Onomatopée van watergeluiden: bubbelen, borrelen, gorgelen, plonzen, pitter-patteren, klotsen, spatten, ploffen, spetteren, sputteren, swoosh of tinkelen.

Reflectie

Het traject heeft me zowel inhoudelijk als persoonlijk verdiept. Het heeft me gestimuleerd om mijn positie als kunstenaar te heroverwegen, mijn taal te verrijken en nieuwe manieren van contact en samenwerking te ontdekken; met het publiek, andere makers en de natuurlijke wereld. Ik wil bewuster andere zintuigen integreren in mijn werk om een gelaagde, immersieve ervaring te creëren.

Ondanks het feit dat ik een paar keer een pauze heb ingelast wat het lastiger maakte om de studie weer op te pakken, is er een bodem gelegd voor nieuwe inzichten en daarmee een begin voor nieuwe projecten die gaan over een zintuiglijke ervaring met een onderwater perspectief. Dit document is opgezet om op terug te vallen en steeds verder aan te vullen. Ik hoop hiermee de lezer te prikkelen verder te kijken dan het alledaagse en andere ervaringen op te zoeken en de verbeeldingskracht te gebruiken, met oog voor andere wezens en leefwerelden.

Leeswijzer voor mijn Octopus Archief

Ieder hoofdstuk begint met een introductie van de rol van het onderwerp in mijn werk. Vervolgens lees je over mijn verzamelde kennis hierover uit boeken, interviews, artikelen, exposities die ik heb bezocht, workshops die ik heb gevolgd. Ik sluit af met hoe dit reflecteert op mijn praktijk en mijn eigen ervaringen.

Met grote dank aan: CrossYart, Lyda Vollebregt & Arie Jaap Warnaar en Conny Groenewegen.